

Keijo Rajakallio p. 044-2537205
keijo.rajakallio@windowslive.com
(keijo.makela@windowslive.com)
www.viestinhallinta.fi

01.03.2010

Ennakoinnin menetelmät

Ennakointimenetelmä valinta riippuu ennakointiongelmasta, eli mitä ennakoinnilla haetaan. Harvoin mikään yksittäinen menetelmä on kovinkaan yleispätevä, vaikka joitain menetelmiä näin on sovellettukin tai ainakin menetelmä on hallinnut ennakointia. Ennakointiprosessit ovat usein ainutkertaisia ja niissä käytetyt käytännöt muotoutuvat useiden eri menetelmien yhdistelminä riippuen erityisesti ennakoijien osaamisesta.

Ennakoinnin menetelmät voidaan ryhmitellä eri näkökulmista esimerkiksi:

I Aikajänteen mukaan. a) Lyhyen aikajänteen menetelmiä ovat esimerkiksi trendiennusteet ja kyselyt. b) Keskipitkän aikajänteen menetelmiä ovat esimerkiksi klusterianalyysit. c) Pitkän aikajänteen menetelmiä ovat esimerkiksi megatrendianalyysit ja määrälliset työvoima- ja koulutustarve-ennusteet. Eri aikajänteillä tehdyt analyysit täydentävät toisiaan.

II Ennakointitiedon luonteen mukaan. a) Tulevaisuuden *tietäminen* eli ennustaminen kuten trendiennusteet ja barometrit. b) Tulevaisuuden ja muutoksen *ymmärtäminen* kuten klusteri- ja PESTE-analyysit. c) Tulevaisuuden *tekeminen* eli innovaatio- ja riskianalyysit (tulevaisuuteen varautuminen).

III Ennakointitiedon tuottamisen mukaan. a) Dataa painottavat menetelmät kuten trendiennusteet ja määrälliset koulutustarvemallit. b) Mallinnusta ja loogista jäljitystä painottavat menetelmät klusteri- ja yritysanalyysit. c) Asiantuntijuutta painottavat menetelmät kuten SWOT ja delfi. Käytännön sovelluksissa kaikki kolme ulottuvuutta (a, b ja c) ovat pääsääntöisesti mukana jollain painoarvolla.

IV Ennakoinnin kohteen mukaan. Ilmiöalueita kuten rakentamista on voitu ennakoida lukuisilla lähestymistavoilla ja alakohtaisesti on saattanut syntyä eriytyneitä ennakoitikäytäntöjä. Esimerkiksi ostoskorimallia on sovellettu juuri rakennusalalla.

Eräs tapa jakaa tulevaisuusmenetelmät on tulevaisuuden tutkimuksen menetelmiin ja ennakoinnissa vakiintuneen aseman saavuttaneisiin menetelmiin. Raja näiden välillä on veteen piirretty. Tulevaisuuden tutkimuksen menetelmät ovat suhteellisen raskaita. Niitä käytetään maailmanlaajuisesti. Ennakointimenetelmät ovat usein kevyitä. Raskaimmat ennakoitimenetelmät ovat usein spesifejä 'tuotteita' (KOSUNE, Mitenna, Hemaasu, PK-OKA). Viestinhallinta Oy:n kehittämiä menetelmiä ovat mm. MARE ja Ikäkortit.

V Tulevaisuudentutkimuksessa merkittävimpiä menetelmiä ovat:

(a) **Delfi** eli monivaiheinen kohti konsensusta iteroitava asiantuntijamenetelmä

(b) **Skenaariotyöskentely**, jossa etsitään **visioita** ja niihin johtavia tulevaisuuspolkuja.

(c) **Tulevaisuusstudio** eli tulevaisuusverstaas, joka perustuu asiantuntijoiden aivoriihityöskentelyyn

(d) **PESTE-analyysi** jos etsitään ilmiöiden poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia, teknologisia ja ympäristövaikutuksia.

(e) **Heikkojen signaalien analyysillä** haetaan enemmän tai vähemmän systemaattisesti ja satunnaisesti ideoita, jotka voivat vahvistua megatrendeiksi tai joista voidaan johtaa uusia ratkaisuja eli innovaatioita. Käytännössä heikkojen signaalien piiriin luetaan myös vahvat signaalit kuten megatrendit.

(f) **Tulevaisuuskuvioiden luominen** on tyypillinen tavoite tulevaisuudentutkimuksen menetelmille, missä voidaan käyttää edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi tulevaisuustaulukoita, relevanssipuita, mind mapeja (ajatusrysiä) ja road map'ja eli tiekarttoja.

VI Ennakoinnissa käytettyjä menettelyjä ovat esimerkiksi:

(a) Työvoimamenetelmä sovelluksineen kuten PT-malli, KOSUNE-, MITENNA- ja MARE-mallit sekä erityisesti klusteri- ja seutuennakointiin kehitetty ikäkorttianalyysi

(b) Tuotantoverkoston eli klusterien analyysi. Ensimmäiset alkeelliset mallit perustuvat panos-tuotos-mallinnuksen. Sitten mallit ovat kehittyneet kohti innovaatioiden ja osaamistarpeiden tunnistamista. Myös klusterien dynamiikan eli monitasoisten logististen virtojen analyysiä on kehitetty.

(c) Yritysanalyyseistä tunnetuimpia ovat klusteriperustainen topten-analyysi ja PK-OKA

(d) Ennakoivan arvioinnin menetelmistä PESTE-analyysistä laajennettu PECSTEE sisältää myös vaikutukset kulutukseen ja etiikkaan.

(e) Trendiennusteita käytetään muun muassa väestö- ja talousennusteissa.

(f) Barometreillä eli toistetuilla kyselyillä seurataan lyhyen aikavälin muutoksia ja odotuksia.

(g) Kyselyistä on asemansa vakiinnuttanut asemansa työhallinnon käyttämä TKTT eli työvoima- ja koulutustarvetutkimus.

(h) SWOT soveltuu etenkin organisaatioiden ja kokousten nopeaan ennakointiin

Viestinhallinta Oy:n käyttämiä ennakointimenetelmiä ovat olleet

- megatrendi- ja innovaatioanalyysit
- visio- ja skenaariotyöskentely
- klusteri- ja innovaatioanalyysit
- työvoimamenetelmän sovellukset, MARE maakuntaennakointiin
- ikäkortit seutu- ja klusteriennakointiin
- osaamistarve- ja kvalifikaatioanalyysit
- ennakointijärjestelmien ja –hankkeiden arviointi

